

Draconiden 1998 : succes!

Casper ter Kuile¹ en Marco Langbroek²

1. Akker 145, 3732 XD De Bilt
2. Jan Steenlaan 46, 2251 JH Voorschoten

Inleiding.

De Draconiden 1998 staan al sinds begin van dit prominente meteorenjaar met stip op de kalender pal aan de vooravond van wat "het spektakel van de eeuw" zou moeten worden. Er bestaat een serieuze kans op een uitbarsting zoals we in 1933, 1946 en 1985 hebben mogen meemaken. Dat, en de laatste kans op een test van allerlei technieken en (nieuwe) persoonlijke outfit maken de zwerm tot een absolute must voor alle actieve waarnemers binnen DMS en ver daarbuiten. Een aardige omstandigheid is dat de uitbarstingspiek rond het einde van de avondschemering zou kunnen vallen en dat we al dicht tegen het weekend aanzitten. Nadeel is het vaak slechte weer in dit jaargetijde en de vrijwel volle maan die al tegen het einde van de astronomische opkomt.

Als geleidelijk door deze en gene de kans dat we een uitbarsting gaan meemaken steeds lager wordt ingeschat zou de animo onder de waarnemers dezelfde trend moeten laten zien. Niets wijst echter op dit logische verband. Sterker nog: er wordt in het zweet des aanschijns doorgewerkt om alle apparatuur volledig gereed te hebben voor deze generale repetitie.

Iedereen lijkt er gewoon zin in te hebben en dat laat zich aantonen doordat vrijwel iedereen bereid is een stukje te verkassen om toch maar vooral de Draconiden onder een heldere hemel te kunnen aanschouwen. Onder dit gesternte breekt de nieuwe week aan waarin het allemaal gaat plaatsvinden.

Weerkundige aspecten.

Al voor het weekend wordt door de weerkundig onderlegden binnen DMS de lange termijn prognose van Meteo Consult geanalyseerd. Die is vooreerst gematigd positief want een hogedrukgebied boven Scandinavië zou zijn invloed wellicht tot boven onze streken kunnen gaan uitstrekken. Dat het, weerkundig gesproken, totaal anders gaat verlopen daarvan hebben wij op dat moment nog geen flauw benul. In de loop van een extreem hectisch en druk weekend met maximale bouwactiviteit blijft het oog natuurlijk geregeld gericht op alle mogelijke

weerkundige prognoses. Zaterdag bezoekt Casper de bijeenkomst van de landelijke werkgroep weeramateurs op het KNMI want daar gaat buurman Jacob uitgebreid in op het te verwachten Draconiden weer.

Jacob houdt een zeer helder en deskundig betoog dat de situatie goed beschrijft. De ECMWF en EPS-predictions zijn naar de donderdag toe geleidelijk aan wat minder positief over de houdbaarheid van het Scandinavisch hoog. Wellicht dat een lagedrukgebied boven het midden van Europa opstoot in onze richting en ons het meteorenleven zuur gaat maken.

Conclusie is dat Denemarken of Noord Duitsland een kans maken als crash-locatie. Maar dat is op deze toch nog redelijk lange termijn allerminst zeker. Voor Nederland zelf lijkt de situatie er ronduit slecht uit te zien.

De nieuwe week neemt een aanvang en de prognoses worden allengs slechter en slechter. De Meteo Consult weerkaartjes die uit fax rollen geven aan dat diverse fronten van een groot lagedrukgebied zich omstreeks donderdag in onze directe omgeving zullen bevinden. Dinsdagavond ziet de situatie er feitelijk volstrekt hopeloos uit en lijkt afgelasting van elke waarnemingspoging nabij. Een crash zal met bijna zekerheid ons niet in een helder gebied brengen. Desondanks is

dit het moment dat sommige lieden grote snelle wagens bij de verhuurbedrijven bestellen.

Woensdag 7 oktober.

Ik heb zelf de woensdagmiddag verlof genomen om nog een aantal allerlaatste technische zaken te regelen voor de camerabatterijen. Op het RIVM moet eerst nog even een, naar het zich laat aanzien, ernstige computerstoring worden verholpen en nog vele andere klussen en klusjes moeten in diezelfde zeer krappe tijd worden afgehandeld. Dat lukt gelukkig allemaal wonderwel en om stipt 12:15 kan ik het pand verlaten om mij met geheel andere zaken te gaan bezighouden. Vlak voor vertrek bekijk ik nog even de satellietfoto van Nottingham. Geheel west-Europa van Londen tot Warschau en van Oslo tot Marseille ligt onder een dik pak bewolking! Als hierin geen verbetering komt, waar het niet naar uitziet, is het einde actie! De DMS machinerie loopt echter op volle toeren en is niet meer te stoppen. Als eerste actie dient, na enig oponthoud, de stationwagen met supergrote laadruimte bij Budget opgehaald te worden. Daarna naar Nieuwegein en Maartensdijk voor de laatste technische onderdelen. Ook daar enige vertragingen zodat ik helaas Den Haag niet meer kan halen

voor het ophalen van de flightcases van Robert en mij. Een bezoek aan Robert en Marco valt zo ook tussen wal en schip. Het nadeel is dat die actie nu morgen, donderdag, moet plaatshebben en de vraag is of we daar wel tijd voor hebben. Het voordeel is dat ik alles zo goed mogelijk gereed kan maken voor de dingen die mogelijk donderdag komen gaan.

Woensdagavond blijkt inmiddels via de Duitse prognoses dat er toch een klein kansje bestaat dat er vanuit het oosten mogelijk opklaringen in het dikke wolkendek kunnen voorkomen. Sirko en André kiezen voor het zuidoosten en Jacob voor het noordoosten. Dus wordt het pal oost en daar liggen, geheel toevallig, Gronau en Lattrop! Het crash-scenario wordt nu geboren. Gronau biedt sowieso al extra aantrekkingskracht vanwege de aanwezigheid van taartjes en koffie... Verder is een belangrijke overweging dat we vanuit Gronau de allerlaatste satellietbeelden kunnen bestuderen en op basis daarvan beslissen of we naar het noorden (Bremen/Hamburg), naar het oosten (Hannover) of naar het zuiden (Bonn) gaan.

Inmiddels is iedereen in opperste staat van paraatheid gebracht. Marco wordt opgehaald door Casper nadat deze de flightcases in Den Haag heeft bemachtigd. Vandaar gaan wij door naar De Bilt en, nadat daar alles is ingepakt, door naar Gronau. Robert, Marc en Jos zullen eerst in Alphen a/d Rijn landelijke bekendheid verwerven voor de TV-camera's van SBS6 om dan eveneens via De Bilt in Gronau terecht te komen. Olga komt naar De Bilt en rijdt met ons mee naar Gronau. Carl tenslotte ontvangt eerst Arnold en Rita en zal zich daarna prepareren op een invasie aan meteorwaarnemers uit het westen van het land.

Donderdag 8 oktober.

Het regent weer eens pijpenstelen. Dat komt vaker voor maar dit jaar wel heel frequent. Casper vertrekt klokslag 8 uur uit De Bilt richting Den Haag. In ons mobiele landje beschikt tegenwoordig elke inwoner over

minimaal een vehikel op minstens vier wielen en die inwoners willen bij voorkeur allemaal op hetzelfde moment van A naar B of van X naar Y ongeacht bij welk weertype. Tsja: en daarop is ons onvolprezen wegnnet dus niet berekend. Chaos is dus troef op deze crash-donderdag. Tot overmaat van ramp verneem ik, stilstaande in de file, van weerman Versteegh uit Groningen, dat de kans op opklaringen tijdens de Draconiden, zelfs in Nederland, niet geheel valt uit te sluiten. Maar vooral in Duitsland worden flinke opklaringen verwacht weliswaar snel gevolgd door opkomende mist. Een half uur te laat ben ik bij Custom Flightcases. Nog weer een uur later bij de Langbroekjes in Voorschoten. Snel een noodvoorraad koffie en broodjes naar binnen werken want ik heb nog niets gehad en de volgende foeragering zal hoogstwaarschijnlijk pas in Gronau plaatsvinden...

Daarna met Marco snel door naar De Bilt. Inmiddels worden bij Robert thuis de opnamen gemaakt door SBS6. Na met een flinke vertraging te zijn aangekomen te De Bilt moet er in korte tijd veel gebeuren. Robert, Marc en Jos besluiten gelijk door te rijden naar Gronau zodat Marco en ik even goed moeten nadenken wat er allemaal mee moet naar Gronau. Dan moeten we ook even nadenken waar Olga op te halen: Enschede lijkt het handigst omdat ik die stad op mijn duimpje ken. Nu snel inpakken en wegwezen want de tijd begint te dringen als we nog een flink stuk Duitsland in willen.

De apotheose.

Onderweg meldt Carl dat het in Gronau al is opgeklaard! Dat is voor Marco en mij op dat moment onvoorstelbaar. Wij rijden onder laaghangende donkere, depressief makende, stratusflarden door. Dat het ooit nog eens zal opklaren lijkt iets als een verre schone droom... Het "SBS6-team" is al in Gronau als wij Olga net in Enschede van de trein halen. Elke zichzelf respecterende gemeente heeft de

binnenstad overhoop liggen want men wil mee in de tijd. Bij de treinen komen is er dus niet bij. Maar dankzij CrtK en Marco en vooral de GSM redden we het toch om Olga binnenboord te halen. Te Gronau aangekomen is het een drukte van belang. Er wordt direct een woeste aanval gepleegd op de koffie en de taart. Ook de PC met de satellietopnamen wordt niet vergeten. Tsja: dat lijkt gaatjes rijden te worden. Op basis van deze laatste opnamen besluiten we voorlopig eerst te gaan Chinezen in Glanerbrug en dan door te rijden naar Lattrop. Ook daar is een internet aansluiting en kunnen we eventueel nog besluiten een stukje te crashen.

Gezien het tijdstip zal dat echter zeer beperkt moeten zijn. De Chinees smaakt buitengewoon goed! Buitengekomen blijkt het zowaar nagenoeg geheel opgeklaard te zijn! Dus lijkt het op dat moment logisch om maar direct naar Lattrop af te reizen. Onderweg lijken we toch op de wolken af te rijden die er toch nog wel hangen. Bij VST aangekomen nemen we meteen een snoekduik richting computer maar veel wijzer worden we er niet van. De laatste visuele opnamen zijn al zwart want het is inmiddels donker geworden en de infra-rood toont de laaghangende mist- en wolkenflarden niet al te best.

Dan blijkt het intussen ook bij VST plotsklaps geheel open te trekken.

Robert, Marc, Jos, Marco, Arnold, Rita blijven op de sterrenwacht achter, Casper, Carl en Olga vormen het dropteam.

Verslag van het dropteam "COC"

We pakken de draad op bij de sterrenwacht te Lattrop. Na wat gearzel en onduidelijkheid vormen Casper, Olga en ondergetekende de dropploeg. Ze vertrekken rond 18:00 UT van VST richting Geesteren. Olga ziet vanuit een rijdende auto af en toe een meteor, maar volgens haar is er in elk geval geen grote uitbarsting aan de gang. Voorbij Vasse rijden we af en toe door mistvelden, die op de veenachtige ondergrond ook wel erg mak-

kelijk ontstaan.

We besluiten richting Uelsen te rijden, want daar hebben we de mogelijkheid om op wat kleine heuveltjes langer boven de mist te blijven.

Na wat zoek vinden we uiteindelijk een geschikt lijkende afslag en rijden wat omhoog over een smal weggetje. Zodra we aan de rechterkant een open veld ontdekken, stoppen we.

Eén blik naar boven is voldoende om ons zo snel mogelijk te installeren voor het waarnemen, want het ziet er op deze plek zeer helder uit.

Olga en Carl stellen hun stoel of stretcher op en helpen Casper een handje bij het uitpakken van de fotospullen. Veel hulp is niet nodig: die jongen heeft net als Robert een modern en compact cameranetwerkje uit de grond gestampt: hulde daarvoor! Daarna kunnen ze om 18:45 UT plat gaan, maar tot hun teleurstelling holt de grensmagnitude snel achteruit. Na zo'n 5 minuten zijn sterren zwakker dan +4 bijna onzichtbaar. Beide visuele eeltjes zien één meteor in die tijd. Tien minuten later prikt alleen Wega nog door het stratusdek. Casper werkt intussen nog stug door, maar is even later ook zo ver dat hij omhoog kijkend een egaal grauwgrijze soep ziet. Daarna ontstaat een situatie waarin we bijna 1,5 uur lang kunnen keuvelen over van alles en nog wat, wat soms wel en soms niet wat met meteoren waarnemen te doen heeft.

Af en toe telefonisch overleg met Robert op VST leert dat ook daar de waarnemingen na bijna een uur moesten worden afgebroken. Koen meldt intussen ook dat hij gestopt is vanwege bewolking.

Rond 20:30 UT breken we op: de maan is zichtbaar geworden, maar voor de rest is er nauwelijks een 'waarneembaar' moment geweest.

Via Neuenhaus en Lage rijden we terug naar VST. Een niet ongevaarlijk ritje, gezien de lokaal dichte mist. Daar volgt nog een ruim uur gezellig samenzijn van alle aanwezigen onder het genot van koffie en thee, voordat kort na middernacht iedereen de terugtocht aanvaardt.

Zo kwam er een einde aan een actie

die jammer genoeg weinig concrete resultaten opgeleverd heeft, maar de sfeer heeft er zeker niet onder geleden!

De waarnemingen te Lattrop: Draconiden aan een heldere hemel!

Na de wat chaotische gebeurtenissen rond de te late aankomst te Lattrop en het vertrek van de dropploeg bestaande uit Casper, Olga en Carl, worden te Lattrop VST zelf snelle acties ondernomen om de waarnemingen vanaf het dak van de Volkssterrenwacht aan te vangen. De schemering is al een eind gevorderd, de bij aankomst nog aanwezige gebroken bewolking is helemaal opgelost, het is glashelder van horizon tot horizon en inmiddels zo donker dat het waarnemen nu echt bijna per direct een aanvang kan nemen. Robert stort zich op het camera-werk, Arnold, Rita en Marc installeren zich op het waarneemplatform op het dak van de VST, en Jos en Marco besluiten aanvankelijk (vanwege gevreesd ruimtegebrek op het platform) naar het nabije klootschietveldje te gaan. Daar wordt een begin van grondmist geconstateerd en bovendien wordt binnen de minuut duidelijk dat het verkeer op de toegangsweg zeer hinderlijk is. Terug dus, en naar het waarneemdak, waar Marc, Arnold en Rita al enkele minuten aan het waarnemen zijn en al twee verschenen meteoren waaronder een Draconide melden. Robert is nog druk met camera-batterijen in de weer (tevergeefs naar later zou blijken, want er verscheen geen enkele meteor van fotografische helderheid in het uurtje heldere hemel wat ons gegeven was). Er klinken plots onheilspellende geluiden: naar blijkt test heer Haas onvrijwillig of een draaiende sector ook als gehaktmolen dienst kan doen. Gelukkig hebben de Haasjes voor solide trouwringen in Amerikaanse stijl gekozen, en dank zij dit 'pantser' van edelmetaal kan Robert het nu nog steeds op al zijn vingers na tellen... Al snel klinkt het karakteristieke 'klakbieeuw' over het platform, waarna heer Haas zich met de GSM gaat vermaken om eens te

informereren hoe de diverse andere waarnemers in den lande varen.

Inmiddels liggen de visuele waarnemers sinds enkele minuten na 18:00 UT aardig te harken. Het is glashelder, vanaf ongeveer 18:15 UT worden grensmagnitudes rond +6.2 á +6.4 geschat, de schemeringslucht is bezaaid met sterren en een fraaie melkweg. En...er verschijnen Draconiden! Direct bij de eerste grensmagnitude-telling zoekt er al een trage +4 Draconide langs telgebiedje 1. Daar blijft het niet bij. Marc, Jos, Arnold, Rita en Marco zien met enige regelmaat nog meer zwakke, trage meteoren de kop van de Draak ontvluchten: onmiskenbare Draconiden! Even na 18:30 UT verschijnt een fraaie gele +2 Draconide met een kort nalichtend spoortje, één van de toppers. Naast Draconiden worden er ook aardig wat sporadischen gezien. Geen hoge uurfrequenties, maar de Draconiden zijn onmiskenbaar actief, dat is duidelijk. Er wordt gespeculeerd of de 'radio-piek' van Peter Bus inderdaad de hoofdpeik van de uitbarsting was, of dat het misschien mogelijk is dat later op de nacht nog een toenemende activiteit volgt. Er is spanning en enthousiasme: met het vaststellen van activiteit en een heldere hemel is een geslaagde actie reeds binnen! Nu maar afwachten hoelang we in de running blijven. Over de velden ontwikkelt zich een dikke mist waar het waarneemplatform net bovenuit steekt. Rond 18:50 UT dienen de eerste voorboden van 'troebels' zich aan: terwijl Robert Hans per GSM net verteld dat het 'glashelder' is en de Draconiden inderdaad actief zijn, verschijnen enkele zich snel verplaatsende vegen sluierbewolking aan de noordelijke hemel. Kort daarop neemt de bewolking gestaag toe, de grensmagnitude zakt snel af en de waarnemers zijn even na 18:55 UT gedwongen te pauzeren. Enkele minuten later is er weer even een klaring en kunnen er nog enkele minuten extra bijgesprokkeld worden, maar rond 19:13 UT is het definitief over.

Een klamme wazige deken trekt over het land, de sterren verdwijnen en zelfs

de maan wordt nagenoeg onzichtbaar. De medewerkers van de VST schenken koffie, er wordt wat nagepraat over de duidelijke Draconidenactiviteit en het wel en wee van de actie. Later zou blijken dat de diverse waarnemers afhankelijk van hun perceptie in een klein uurtje tijd ieder zo'n 4 tot 7 Draconiden hebben gesprokkeld: goed voor een ZHR van ongeveer 8 ± 2 en de conclusie dat er voor het eerst sinds 1946 een onmiskenbare Draconidenactiviteit visueel vanuit Nederland is waargenomen.
